

فهرست صادرات

در روزهای اخیر خبری مبنی بر لغو صادرات پسته ایرانی به اتحادیه اروپا از تاریخ ۲۸ آبان ماه (۱۸ نوامبر) سال جاری توسط مظفر محمدی، عضو هیئت‌مدیره انجمن پسته ایران منتشر شد. گفته می‌شود اتحادیه اروپا دلیل لغوصدارت این محصول راآلودگی به قارچ آفلاتوکسین ذکر کرده‌است. طبق آمارهای منتشرشده از انجمن پسته ایران، طی سال گذشته ایران۱۱۲ هزار تن پسته به کشورهای مختلف صادر کرده که از این مقدار، تنها۷ درصد از آن به کشورهای عضو اتحادیه اروپا صادر شده‌است.عضو اتحادیه صادرات پسته، ضمن تأیید خبر ممنوعیت صادرات پسته ایرانی به اتحادیه اروپا، می‌گوید با رایزنی های صورت‌گرفته توسط اتحادیه و سایر نهاده‌ها، اتحادیه اروپا ۶ ماه دیگر به تولیدکنندگان و صادرکنندگان پسته ایران مهلت داده تا در راستای بهبود کیفیت پسته و رفع آلودگی آفلاتوکسین، اقدامات لازم را انجام دهند.
به گفته وی، اتحادیه اروپا حدود یک‌سال پیش هشدارهایی را درباره امکان ممنوعیت ورود پسته ایران به اتحادیه اروپا داده بود، اما به دلیل برخی سهل‌انگاری‌ها اقدامات لازم برای رفع آلودگی هاو بهبود کیفیت پسته تولیدی صورت نگرفته است.

■ **ماجرای اختاراروپایی‌ها**

طبق بررسی‌های صورت‌گرفته، اختطار اتحادیه اروپا به صادرکنندگان پسته کشورمان اقدام تازه‌ای نبوده و از دو سال پیش یعنی سال ۱۴۰۱، اتحادیه اروپا به ایران اعلام کرده است‌اندازداری‌هاش در مورد آفلاتوکسین پسته را سخت‌گیرانه‌تر خواهد کرد. در واکنش به این پیام، مقامات دولتی ایران صرفاً چند جلسه پیرامون آن گذاشتند، جلساتی که منتهی به نتیجه قابل قبول و تغییر وضعیتی نشد. شهناز حسن پور، نماینده مجلس در جمع فعالان بخش خصوصی اذعان داشته گزارش‌های رسیده از تجار خشکبار در کشور حاکی از آن است که در این دو سال مسئولان دولتی صرفاً به دلیل باگشت ارز حاصل از صادرات، تجار را در تنگنا قرار داده‌اند. اما دیگر این اظهارات از نگاه تحلیلیگران طبیعتاً سودی برای تجار پسته ندارد. با وجود مهلت مجدد اتحادیه اروپا به ایران اما همچنان این نگرانی وجود دارد که با شرایط موجود صادرات پسته به اروپا متوقف شود. اتحادیه صادرکنندگان خشکبار ایران معتقد است وزارت جهاد کشاورزی پیش از این به اخطارهای اتحادیه اروپا واکنش قاطع‌کننده‌ای نداشته و همچنین به دلیل تأخیر در پاسخگویی به این اخطارها، اتحادیه اروپا اعلام کرده که از تاریخ ۱۸ نوامبر (۲۸ آبان) اجازه واردات پسته ایران را نمی‌دهد. این درحالی است که وزارت کشاورزی نیز در این زمینه اطلاع‌رسانی نکرد تا اینکه اتحادیه صادرکنندگان خشکبار ایران حدود دو هفته پیش از این موضوع آ‌گاهی پیدا کرده و در حال حاضر رئیس اتحادیه صادرات خشکبار کشور به همراه یک متخصص آزمایشگاهی به اروپا سفر کرده‌اند و در جلسات گوناگون به طرف اروپایی متعهد شده‌اند.شرایطی را فراهم کنند که مجدداً رضایت اتحادیه برای تداوم خرید پسته از ایران جلب شود. لذا اتحادیه اروپا به عنوان آخرین فرصت به ایران مهلت داده

گزارش «فرهیختگان» از آمار تراژیک یک صادرات کلاسیک

چه کسی پسته ایرانی را خورد؟

تا ایران بتواند مانع افزایش آفلاتوکسین در محصول پسته شود.

■ **وزارت جهادکشاورزی: فقط ۱۱ درصد صادرات مشکل داشت**

سیامک شهیرپاری، عضو هیئت‌رئیس‌ه صادرات خشکبار کشور درباره راه‌حل نهایی برای کسب رضایت مجدد اتحادیه اروپا به تلاش‌های بخش خصوصی تأکید کرده و بیان کرده که در نهایت همچنان وزارت کشاورزی اقدام مقتضی را در این زمینه انجام نداد و بخش خصوصی وارد عمل شده است. این در حالی است که طی جلسات گوناگون اتحادیه صادرات خشکبار درباره این اتفاق با وزارتخانه، تنها واکنش وزارت جهاد کشاورزی، اعلام ممنوعیت صادرات پسته ایران به اتحادیه اروپا بوده‌است. همچنین شهیرپاری، عضو هیئت‌رئیس‌ه صادرات خشکبار ایران ایجاد آفلاتوکسین را برآمده از فراوری نادرست و برداشت دیرهنگام پسته دانست و نظارت بر این موضوع را وظیفه وزارت کشاورزی دانست و تأکید داشت: «وزارت کشاورزی باید به این امر ورود کند و مانع این خطاها شود.»

در مقابل وزارت جهاد کشاورزی نظر دیگری دارد. در همین راستا معاون امور باغبانی وزیر جهاد کشاورزی عامل برگشت ۱۶ محموله از ۲۲۶ محموله پسته صادر شده به اتحادیه اروپا را صرفاً اختلاف فنی بر سر پروتکل‌های بهداشتی اعلام کرده و اذعان داشته صادرات هر محصول تابعی از پروتکل‌ها و برنامه اقدام مورد توافق طرفین است، همچنین در صادرات پسته به اروپا هم از این قاعده تبعیت شده و همه محصولات صادراتی گواهی سلامت را از سازمان غذا و دارو دریافت کرده‌اند. در ادامه محمدمهدی بیرومندی، معاون وزیر جهاد کشاورزی در رابطه با جزئیات ممنوعیت صادرات اروپا اظهار داشته است: «تنها ۲۶ مورد از صادرات ۲۲۶ محموله پسته به اتحادیه اروپا دارای اشکال بوده، همچنین در ۶ ماهه اول سال ۲۰۲۴ میلادی ۲۲۶ محموله پسته به وزن ۵ هزار تن با گواهی سلامت سازمان غذا و دارو به اروپا صادر شده که فقط ۲۶ مورد از آن اخطار بهداشتی دریافت کرده است.» اما معاون وزیر جهاد کشاورزی نظری مخالف اتحادیه صادرات خشکبار کشور در مورد زمان بررسی اخطارها دارد و معتقد است وزارتخانه به محض دریافت اخطار از جانب اتحادیه اروپا تلاش کرده پاسخ همه موارد فوق‌راز از طریق وینتاری و مکاتبات وزارت امور خارجه به اتحادیه ارائه دهد. معاون امور باغبانی وزیر جهاد کشاورزی درباره تلاش‌های وزارتخانه برای حل معضل ایجادشده بین ایران و اتحادیه اروپا اظهار داشت: «برای رفع این اختلاف، نظرات خود را از طریق سفیر ایران در بریوکسل به اروپا اعلام کرده‌ام و انتظار می‌رود موارد اختلافی طرف‌روهای آتی مرتفع شود.» بیرومندی با اشاره به اینکه اخطارهای اعلام‌شده از اتحادیه اروپا به سایر کشورها نیز بوده، تکمیل کرد: «از ۲۶ اخطار ثبت شده، هفت فقره مربوط به یکی از کشورهای همسایه و سه مورد مربوط به فروشگاه‌های اتحادیه اروپا بوده که به حساب ایران ثبت شده است. در همین راستا، کشورهایی مانند آمریکا و ترکیه اخطارهایی دریافت کرده‌اند و قرار است کشورهای مقصد، محموله مورد نظر را برای بررسی و ارزیابی به کشور مبدأ ارجوع کنند.»

■ **سه‌م اروپا فقط ۷ درصد**
نگاهی به داده‌های صادرات پسته ایران نشان می‌دهد در سال ۱۴۰۲ حجم صادرات پسته ایران حدود ۱۱۲ هزار تن بوده که از این مقدار، ۲۴ درصد از آن به کشورهای مشترک‌المنافع (شامل روسیه، ارمنستان، جمهوری آذربایجان، قزاقستان و غیره) صادر شده است. کشورهای شرق دور (شامل چین، ژاپن، کره، مالزی، هنگ‌کنگ، ویتنام و غیره) با سه‌م ۲۲ درصدی در رتبه دوم قرار داشته، کشورهای شبه‌قاره هند (شامل هند، بنگلادش، افغانستان، نپال، پاکستان و سریلانکا) با ۲۱ درصد در رتبه سوم. دو بازار صادرات مجدد (شامل ترکیه و امارت) با سه‌م ۱۴ درصدی در رتبه چهارم، خاورمیانه با سه‌م ۸ درصدی در رتبه پنجم و اتحادیه اروپا با سه‌م ۷ درصدی در رتبه ششم قرار داشته است. این وضعیت تا قبل از تحریم‌های سال ۱۳۹۰ و همچنین تحریم‌های سال ۱۳۹۷ متفاوت از امروز بوده است، به طوری که در سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸ سه‌م کشورهای شرق دور ۳۰ تا ۴۰ درصد، سه‌م اتحادیه اروپا ۱۵ تا ۲۰ درصد، سه‌م شبه‌قاره هند ۴ تا ۶ درصد و سه‌م کشورهای مشترک‌المنافع ۱۰ تا ۱۲ درصد بوده است.

■ **سقوط ۶۵ درصدی صادرات به اروپا در ۲۰ سال اخیر**

نگاهی به آمارهای صادراتی ایران اعم از بخش‌های مختلف صادرات غیرنفتی کشور نشان می‌دهد طی یک دهه اخیر صادرات اغلب بخش‌های غیرنفتی به اتحادیه اروپا روند کاهشی شدیدی داشته است. یکی از این اقلام، صادرات پسته است. محدودیت‌های تحریمی و ترس از عدم انجام رفع تعهدات ارزی موجب شده کشاورزان ایران حتی به رقم معافیت‌های تحریمی ظاهری در بخش کشاورزی نیز ریسک صادرات به کشورهای اروپایی را نپذیرزند. طبق آمارهای نمودار و جدول، سه‌م اتحادیه اروپا از صادرات پسته ایران تا سال ۱۳۸۸ بین ۱۵ تا ۲۰ درصد بوده که با سقوط ۶۵ درصدی به ۷ درصد در سال گذشته رسیده است. این وضعیت را در مورد کشورهای شرق دور (شامل چین، ژاپن، کره، مالزی، هنگ‌کنگ، ویتنام و غیره) نیز می‌توان مشاهده کرد. درحالی‌که تا سال ۱۳۹۶ بین ۳۰ تا حتی ۵۵ درصد از صادرات پسته ایران به بازار این کشورها صادر می‌شد، پس از تحریم‌های سال ۱۳۹۷ این وضعیت روند کاهشی به خود گرفته است. کاهش شدیدی صادرات ایران به هنگ‌کنگ و در مرتبه بعدی به کشورهایی همچون ژاپن و کره جنوبی از دلایل این موضوع بوده است. طبق آمارها، در سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۶ عمده صادرات پسته ایران در شرق دور وارد کشور هنگ‌کنگ شده اما در سال‌های اخیر این مقدار به شدت روند کاهشی داشته و چین به رتبه اول بازگشته است.

■ **سبقت آمریکا با سرعت ۴ برابری از ایران**

براساس گزارش رسمی انجمن پسته ایران، در سال گذشته مجموع تولید پسته در جهان حدود ۹۲۶ هزار تن بوده که از این مقدار، ۲۲۴ هزار تن معادل

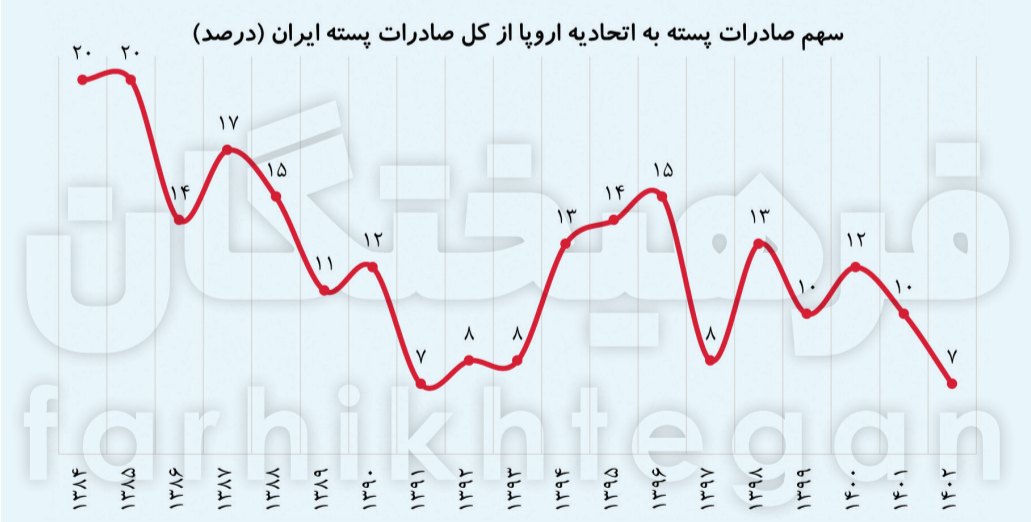
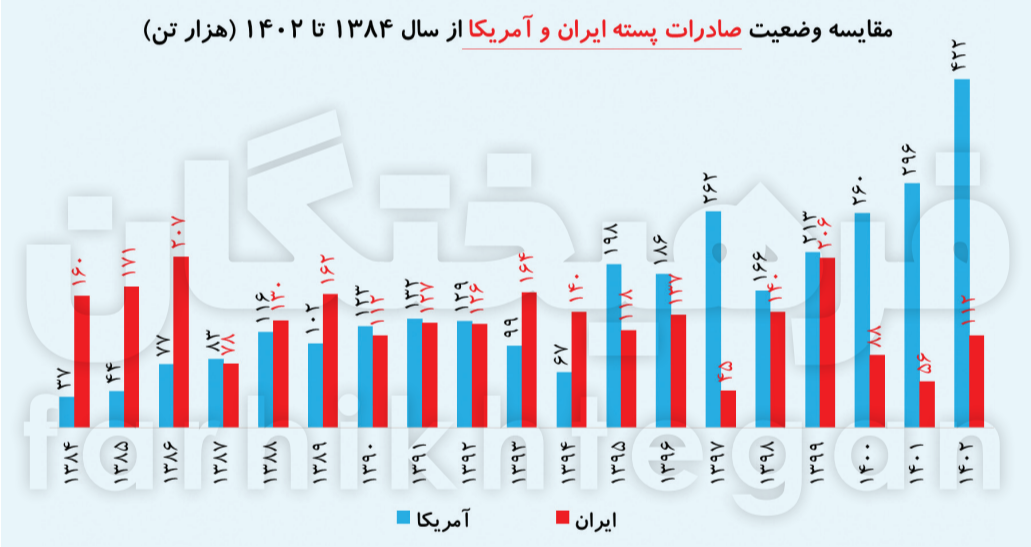
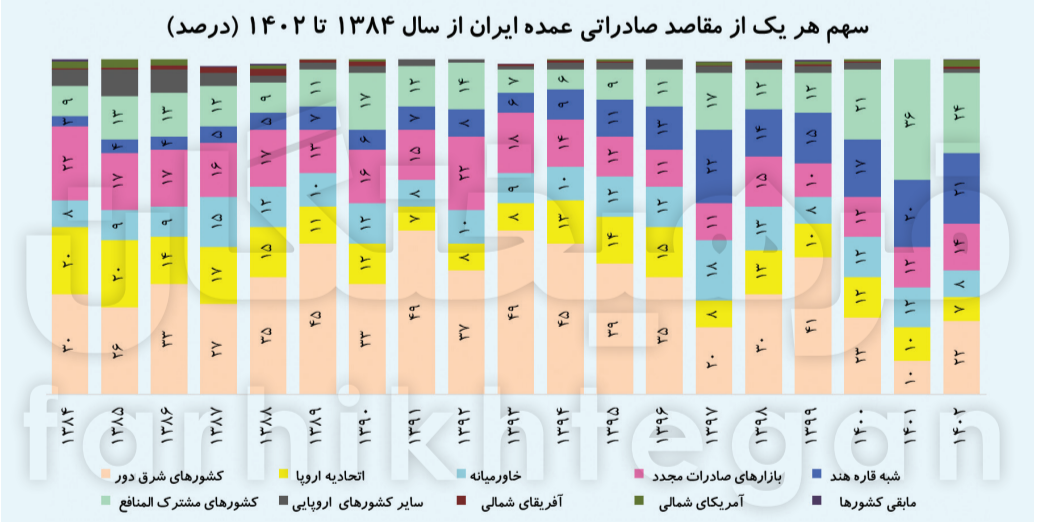
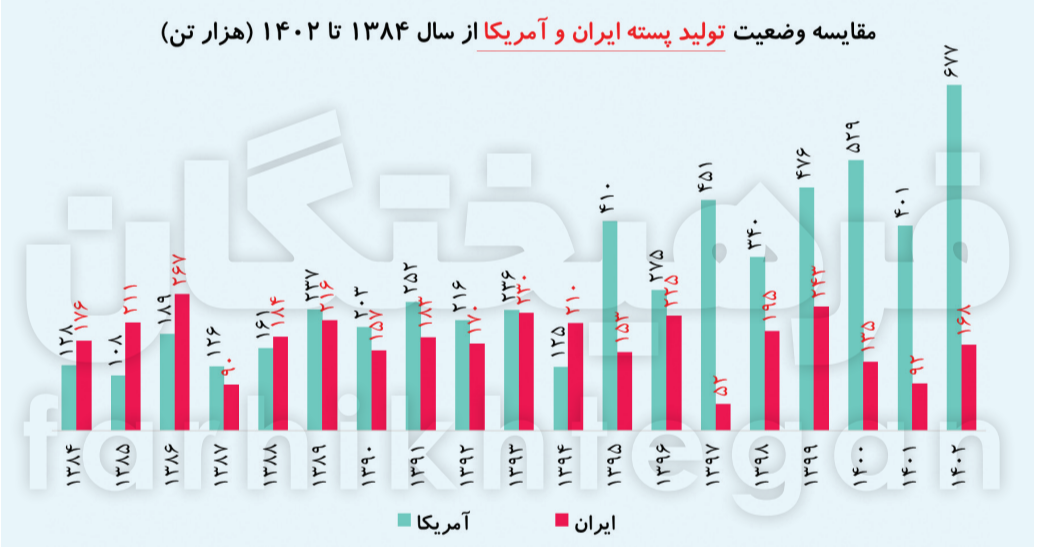
۴۶ درصد از آن را آمریکا تولید کرده؛ ترکیه با تولید ۲۷۷ هزار تن و سه‌م ۳۰

درصدی، در رتبه دوم، ایران با تولید ۱۹۰ هزار تن و سه‌م ۲۱ درصدی در رتبه سوم و در ادامه سوریه به ۱۱ هزار تن و سه‌م یک درصدی، یونان با ۸ هزار تن و سه‌م کمتر از یک درصد و سایر کشورهای نیز با تولید ۱۵ هزار تن و سه‌م ۲ درصدی قرار دارند.

آمارهای انجمن پسته ایران نشان می‌دهد از اوایل پیروزی انقلاب اسلامی تا سال ۱۳۸۹ تولید پسته ایران همواره بالاتر از تولید آمریکا بوده. این میزان در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ نیز تا حدودی برقرار بوده و شکاف تولید دو کشور چندان زیاد نیست اما از سال ۱۳۹۵ به بعد تولید پسته آمریکا با رشد عجیب و غریبی از تولید پسته ایران فاصله گرفته و بعضاً ۲ برابر تولید ایران شده است. بلومبرگ در سال‌های گذشته در گزارش تحلیلی در این خصوص می‌نویسد با گذشت بیش از ۴۰ سال رقابت ژئوپلیتیک بین ایران و آمریکا، کشاورزان آمریکایی به لطف سیاست‌های خصمانه کشورشان در قبال ایران، تغییرات اقلیمی و سیاست‌های نادرست دولت ایران در زمینه مدیریت اقتصادی و منابع آبی توانسته‌اند مقام نخست تولیدکننده پسته جهان را از این کشور بگیرند. بلومبرگ در این گزارش مدعی شد طی سال‌های ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۹ میلادی ایران به طور متوسط ۴۰ درصد پسته جهان را تولید می‌کرد؛ در حالی‌که سه‌م آمریکا در این مدت ۳۳ درصد بود. اما طی سال‌های ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۹ این وضعیت وارونه شد. در بازه زمانی اخیر ۲۷ درصد از سه‌م تولید جهانی پسته به آمریکا رسید و سه‌م ایران به ۲۷ درصد کاهش یافت.

در گزارش بلومبرگ آمده است از نگاه ژئوپلیتیک یک توضیح برای افت جایگاه ایران در تولید پسته جهان وجود دارد. مزایع بزرگ پسته در کالیفرنیا کسب و کارهای چند میلیون دلاری‌ای‌اند که لابی‌گرهای قدرتمند آنها تمام تلاش خود را برای وضع محدودیت‌های بیشتر در رقیب اصلی خود یعنی ایران به کار می‌بندند. از سال ۱۹۷۹ تاکنون آمریکا سیاست خود را از ممنوعیت واردات پسته ایرانی به وضع تعرفه‌های وارداتی تنبیهی بیش از ۲۲ درصدی و مجدداً ممنوعیت واردات پسته ایران تغییر داده است. تعرفه‌های بالا و ممنوعیت واردات پسته ایران با تحریم‌های اقتصادی گسترده‌تری که موجب محدود شدن تأمین مالی پروژه‌ها در ایران شده همزمان گفته است؛ تفاوتی نمی‌کند که این سرمایه‌گذاری‌ها در صنعت نفت ایران باشد یا بخش کشاورزی این کشور.

علاوه بر تحریم‌ها و سیاست‌های خصمانه آمریکا، تغییرات اقلیمی مهم‌ترین نقش را در افت تولید پسته ایران داشته‌اند. این وضعیت را می‌توان در افت وخیز تولید و نوسان‌های مسالانه آن همزمان با تغییرات اقلیمی و کاهش و افزایش بارندگی‌ها مشاهده کرد. همچنین به گفته فعالان این بخش، در سال‌های اخیر قطعی برق بخش کشاورزی نیز در کاهش تولید و افت کیفیت آن نقش مؤثری داشته است. پرواض است افزایش تولید میزاج پسته در ایران نیازمند سرمایه‌گذاری در تجهیزات مدرن آبیاری قطروای و مدیریت کارآمد منابع آبی پسته است؛ امری که در کشورمان به اندازه آمریکا جدی گرفته نشده است.

مدیرمسئول:

■ محمد امین ایمانجانی

■ قائم‌مقام مدیرمسئول:

■ مسعود فروغی

سردبیر:

■ محمد زعیم‌زاده

■ **تلفن و فکس:**

■ ۰۲۱) ۶۲۹۹۹۴۹۵

■ **کد پستی:**

■ ۱۱۲۵۳۳۸۱۶

■ **چاپ:**

■ چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی

■ **نشانی:**

■ خیابان حافظ، پایین‌تر از جمهوری

رویه‌وری ساختمان بورس

ساختمان فرهیختگان، طبقه سوم